

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Sang ved Skamlings-Festen den 4de Juli 1844 Skov-Hornets Klang mellem Skamlings-Bankerne

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Sang ved Skamlings-Festen den 4de Juli 1844 Skov-Hornets Klang mellem Skamlings-Bankerne", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1844_779a-intro-shoot-idm104.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Skov-Hornets Klang mellem Skamlings-Bankerne

Flyveskriftet indeholder en afkortet udgave af talen med et forord samt et digt, der var blevet skrevet og læst højt for de rejsende på deres rejse tilbage til København. Endelig findes sangen med førstelinjen "Slesvig! Anglers Jarle-Sæde!", som var blevet delt ud og afsunget ved Skamlingsbanken.

Skriftets forord beskriver den begejstring, Grundtvig oplevede ved at deltage i festen på Skamlingsbanken. Han kaldte det et dansk "Folke-Møde, med *Munden* til Tjeneste", og han håbede, at stænderforsamlingen i hertugdømmet og i resten af kongeriget ville tage ved lære af denne forsamling (s. 8). Grundtvig havde længe kæmpet for at give det danske modersmål en mere fremtrædende plads i samfundet. På Skamlingsbanken oplevede han en "*Fødsels-Stund og Fødsels-Dag*" for danskheden, og gennem bondesønnen Laurids Skaus tale fandt han et bevis på, at danskerne kunne opnå langt mere dannelse på modersmålet end på latin og græsk (s. 9 f.).

På sin rejse hjem fra Skamlingsbanken sammen med deltagerne fra Det skandinaviske Selskab fik Grundtvig en ny tro på ungdommen og danskhedens fremtid, da han mærkede, at der hos de yngre medpassagerer fandtes medbejlere til at videreføre Danmarks gamle arv (s. 13). Inspirationen fra og glæden ved de unge mennesker fik desuden Grundtvig til at skrive digtet "Rune-Bladet med 'Christian den Ottende' og Det Unge Danmark" under overfarten, som han læste op for sine medpassagerer, da dampskibet var ud for Tårnbæk. Maleren P.C. Skovgaard, som var ombord på dampskibet, tegnede en skitse af Grundtvig, der læser op, hvilken bl.a. kan ses i Lundgreen-Nielsen 1992, s. 83. Digtets skildring af gnisterne fra "*Skamlings-Høiens Bavn*" (strofe 9, vers 6) knytter an til bålet ved festens afslutning. De mytologiske referencer i strofe 8 til 12 er til dels ret gådefulde. Det kan være en bevidst videreførelse af den angelsaksiske tradition for digteriske gåder, og "Rune-Bladet" i titlen hentyder da til en lignende digterisk gåde om en runestav (Bradley 2004).

* Forordet rummer desuden to uddrag fra et digt, som Grundtvig først udgav fire år senere (Grundtvig 1848; Grundtvig 1883, bind 6, s. 524).

Talen på Skamlingsbanken

Den danske folkestemme, folkeånd og den danske sag var et af Grundtvigs yndlingsemner samt omdrejningspunktet for hans tale. Han talte til de dansksindede i hertugdømmet Slesvig og fremhævede områdets historiske betydning. Det var her, at den første kirke i Danmark blev oprettet, og ifølge *Den danske rimkrønike* blev det danske kongerige også grundlagt her af sagnkongen Dan (s. 21 f.).

Sprogstriden i den slesvigske stænderforsamling

Befolkningen i grænselandet havde i to årtusinder stået "paa Vagt for det velsignede *Fædreland*" ved Dannevirke (s. 15 f.). De forsvarede nu retten til at tale dansk, og gennem allusioner til mytologiske figurer og sagnhistorier beskrev Grundtvig den politiske situation i den slesvigske stænderforsamling. Grundtvig nævnte ingen navne, men et sympatisk referat hæftede sig ved "den lynsnare Forstaaelse og lydelige Resonans, enhver selv den mindste Antydning fandt hos den talrige Mængde" (*Fædrelandet*, 6. juli 1844, sp. 12985).

"Nord-Slesvigs Talemand" er Peter Hiort Lorenzen (s. 17 f.). Hans strid med de tysktalende i stænderforsamlingen fortælles gennem Uffe hin Spages kamp mod to saksere på en ø i Ejderen (s. 19), et tema som Grundtvig slog an året forinden (Grundtvig 1843, s. 4). Hiort Lorensens to tyske modstandere hentyder sandsynligvis til Wilhelm Beseler og Jacob Guido Theodor Gülich, som krævede et forbud mod, at Hiort Lorenzen talte dansk ved stænderforsamlingerne (Jensen 1934, s. 342).

Beseler og Gülich var en del af den slesvig-holstenske bevægelse, som ville styrke Slesvigs bånd til Holsten, ikke til Danmark (Jensen 1934, s. 329 f.). Under den slesvigske stænderforsamlings forhandlinger i 1842 havde Gülich fremsat et forslag om, at hertugdømmernes skibe ikke skulle sejle under det danske flag Dannebrog, men derimod et slesvig-holstensk flag, og at mærket, der tilkendegav, at skibene var "dansk Ejendom" i stedet skulle angive, at de var slesvig-holstensk ejendom (Jensen 1934, s. 335 og 338). Da forslaget blev behandlet anden gang den 11. november, havde Gülich afsluttende råbt "Bort med det Trældommens Stempel (fort mit dem Stempel der Knechtschaft)" (Jensen 1934, s. 338). Det var ved

afslutningen af dette mødes forhandlinger, at Hiort Lorenzen – med tilskyndelse fra Christian Flor – tog ordet og talte dansk i stænderforsamlingen (Jensen 1934, s. 338 og 340 f.; Begtrup 1910-1911, s. 257).

Tyskeren, "som truede med Gienfærdet af Keiser Rødskiæg", på side 17 er også Jacob Guido Theodor Gülich, og talsmanden, som svarede igen med, at Holger Danske endnu er klar til at forsvare Slesvig, er Nis Lorenzen (Grundtvig 1844b, s. 17). Her hentyder Grundtvig igen til en situation i den slesvigske stænderforsamling. Den 23. og 25. november 1842 havde Nis Lorenzen talt dansk i stænderforsamlingen, og ved mødet den 26. november havde han protesteret over, at han ikke blev taget til referat, når han talte dansk. Det blev sat til afstemning, om danske forslag og taler fremsat af Nis Lorenzen kunne føres til protokol. Forslaget blev vedtaget, og Lorensens danske udtalelser skulle refereres – dog i tysk oversættelse (Jensen 1934, s. 352 f.). I den forbindelse havde Gülich og Lorenzen truet hinanden med den tyske og danske folkebevægelse – Gülich ved at advare danskerne mod at vække Frederik 1. Barbarossa, hvortil Lorenzen havde svaret, at Holger Danske jo kunne vågne med det samme (Lauridsen 1918, s. 3; Begtrup 1910-1911, s. 264). De parallelle sagn om Holger Danske og Frederik 1. Barbarossa som rigets redningsmænd var siden 1815 blevet populære i danske og tyske kredse, og Grundtvig skrev i 1840'erne ofte om Holger Danske (Lundgreen-Nielsen 2012, s. 238). Lorensens trussel så Grundtvig som et varsel, der nu gik i opfyldelse: "som sagt, saa gjort, [...] *Holger Danske* var nu staaet op fra de Døde, og kæmpede med Løve-Mod for *Moders-Maalet*" (Grundtvig 1844b, s. 17).

* Grundtvig digtede også om denne situation i "Rune-Bladet", strofe 14, hvor Frederik 1. Barbarossa udfordres til en dyst (Grundtvig 1844b, s. 6).

Højskoledrømmen

Grundtvig havde siden 1831 i flere skrifter talt for at oprette en ny type uddannelsessted – en højskole for folkelig dannelse på det danske modersmål (se indledningen til *Politiske Betragtninger med Blik paa Danmark og Holsteen* 1831 og *Det Danske Fiir-Kløver* 1836). Denne læreanstalt skulle oplyse eleverne om "*Folke-Naturen, Stats-Forfatningen og Fæderne-Landet i alle Henseender*" (Grundtvig 1836, s. 57). Den nye institution var særlig nødvendig efter stænderforsamlingernes oprettelse. I sin tale på Skamlingsbanken kaldte han den nationale kamp i den slesvigske stænderforsamling for "*Tungernes Trætte*" – og en strid, som skulle afgøres af "*Tungerne selv i Folke-Munde*" og ikke med "Næver eller Negle" (Grundtvig 1844b, s. 19). For at de stænderdeputerede kunne blive forberedt til denne strid, var oprettelsen en dansk folkelig højskole nødvendig, da "Nordens Aand" og modersmålet ville herske her (Grundtvig 1844b, s. 20).

Christian Flor var en af de første danskere, der satte sig for at føre ideen ud i livet. Fra august 1843 samarbejdede han med Den slesvigske Forening om oprettelsen af en højskole. Skolen skulle være konkurrent til en lignende i Rendsborg, som fra tysktalende side blev grundlagt i 1842 (Fabricius 1923, s. 293; Møller 2015, s. 111). Det danske tiltag blev dog modtaget med skepsis hos foreningens københavnske samarbejdspartnere i Den Slesvigske Hjælpeforening. Foreningens komité var kendt som Syvstjernen og blev ledet af Grundtvigs gamle modstander H.N. Clausen. Københavnerne foretrak en latinskole og et lærerseminarium. Grundtvig havde derfor grund til på Skamlingsbanken at gentage behovet for en jævn, dansk dannelse. Københavnerne lod sig imidlertid overtale til at støtte foretagendet, og en gård blev købt i Rødding. Midt i den retslige strid om Den slesvigske Forening fik foreningen den 14. juni 1844 tilladelse af Christian 8. til oprettelsen. Højskolen i Rødding åbnede den 7. november 1844, med Christian Flor som formand (Lyby 1999, s. 72-77).

Det var for Grundtvig en glædelig nyhed, at Slesvig igen kom til at skrive historie, nemlig skolehistorie (s. 22). Oprettelsen af en folkelig højskole havde i mange år været Grundtvigs sødeste drøm og bitreste savn. Han kunne dog ikke lade være med at ærgre sig over, at den første danske højskole ikke blev dannet ved Sorø Akademi, sådan som han ellers havde arbejdet for. Bondehøjskolerne var for Grundtvig at se ikke af samme kaliber som Sorø-planen, og til trods for at forstanderen Johan Wegener inviterede Grundtvig til at besøge den nyoprettede skole, mødte han aldrig op (*Breve* 2 1926, s. 425; Skovmand 1960a, s. 32). Ikke desto mindre opstod der dog en forbindelse mellem dem. I 1850'erne begyndte skolen at betegne sig som grundtvigsk, og Grundtvig kom ind i skolens tillidsmandskreds (Skovmand mfl. 1960b, s. 191; Møller 2015, s. 112).

Sagnet om Folke

Grundtvig sluttede sin tale med at minde tilhørerne om sagnet om Folke (s. 24-26). I sagnet får det

slesvigske sendebud, Folke, advaret kong Vermund mod et kommende angreb fra svensk side. Som tak overrakte Vermund ham sit guldbæger, hvorefter Folke gav et løfte om, ikke at forlade kamppladsen, førend han havde drukket af guldbægeret fyldt med sit eget blod. Folke holdt dette løfte, og Grundtvig opfordrede deltagerne på Skamlingsbanken til at love det samme. Grundtvig havde tillige digtet om Folke, og sangen med førstelinjen "Slesvig! Anglers Jarle-Sæde", som var blevet trykt i et hæfte med titlen *Sang ved Skamlings-Festen den 4de Juli 1844*, blev uddelt og afsunget efter talen.

Guld-, sølv- og skovhorn

Skovhornet (dvs. valdhorn) i titlen er et af flere horn. De udgør et gennemgående tema, der forbinder myter og sagnhistorien med nutiden. Under Skamlingsfesten i 1843 fik Peter Hiort Lorenzen overrakt et meget omtalt sølvhorn med indskriften "Han vedblev at tale dansk". Hertil knyttes to guldhorn: Folkes drikkebæger og Heimdals Gjallarhorn, der vækker de døde krigere, einherjerne. Grundtvigs flyveskrift har samme vækkelsesfunktion: "Skov-Hornets Klang" skal vække til kamp for det danske sprog.